

Erinus alpinus

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/etymologie

De wetenschappelijke naam *Erinus alpinus* bestaat uit de geslachtsnaam *Erinus* en de soortaanduiding *alpinus*. De oorsprong van de geslachtsnaam *Erinus* is onduidelijk, mogelijk is het afgeleid van de Griekse naam voor een kruid. De soortaanduiding *alpinus* is Latijn en betekent 'van de alpen', wat verwijst naar de natuurlijke habitat van deze plant in bergachtige gebieden. De Nederlandse naam is Alpenleverbalsem, en in het Engels staat de plant bekend als 'Fairy Foxglove' (Feeënvingerhoedskruid), 'Alpine Balsam' of 'Liver Balsam'.

Taxonomie

De botanische classificatie van *Erinus alpinus* is als volgt. De soort heeft historisch gezien tot de familie Scrophulariaceae behoord, maar is recentelijk overgeheveld naar de Weegbreefamilie (Plantaginaceae) na moleculair onderzoek.

- *Rijk*: Plantae
- *Klasse*: Magnoliopsida (bedektzadigen)
- *Orde*: Lamiales
- *Familie*: Plantaginaceae (Weegbreefamilie)
- *Geslacht*: *Erinus* L.
- *Soort*: *E. alpinus* L.

Synoniemen

Een belangrijk synoniem is *Dortmanna alpina* (L.) Kuntze, hoewel deze naam zelden wordt gebruikt. De geldige botanische naam is *Erinus alpinus* L.

Variëteiten en cultivars

Hoewel de soort in het wild vrij uniform is, zijn er diverse cultivars ontwikkeld die variëren in bloemkleur en groeikracht. Enkele bekende voorbeelden zijn *E. alpinus* 'Albus' (witte bloemen), *E. alpinus* 'Abbotswood Pink' (een goede roze tint), *E. alpinus* 'Carmineus' (karmijnroze), *E. alpinus* 'Dr Haehnle' (zuiver karmijn) en *E. alpinus* 'Purpureus' (meer paars dan de typesoort). De variëteit *E. alpinus* var. *hirsutus* onderscheidt zich door de extra behaarde bladeren.

Familie

Erinus alpinus behoort tot de familie Plantaginaceae (Weegbreefamilie). Vroeger was dit de Scrophulariaceae (Helmkruidfamilie). Het geslacht *Erinus* is een klein geslacht binnen deze familie, dat voornamelijk bestaat uit een kleine, rotsbewonende soort. De bloemstructuur is buisvormig aan de basis met vijf uitgespreide, ingesneden bloembladen, wat typisch is voor de familie.

Hoogte

Dit is een zeer kleine en lage plant. De volwassen hoogte van *Erinus alpinus* bedraagt doorgaans slechts 5 tot 10 centimeter. De plant vormt kleine, dichte rozetten van bladeren en de bloemstelen zijn kort en opgaand.

Bloemkleur

De bloemkleur van de typesoort is typisch lilapaars of roze-paars (*rose-purple*). De bloemen zijn klein, ongeveer 8 tot 10 millimeter breed, en vormen een losse tros aan de top van de stengel. Cultivars variëren van puur wit ('Albus') tot verschillende tinten roze en karmijn.

Bladkleur

De bladeren zijn spatelvormig tot omgekeerd eirond, hebben een getande rand en zijn vaak donkergroen. De plant is semi-groenblijvend, wat betekent dat het blad in milde klimaten de hele winter groen kan blijven, terwijl het in koudere streken bladverliezend kan zijn. De bladeren vormen compacte rozetten aan de basis van de plant.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Erinus alpinus* is relatief lang. Deze begint in de late lente en loopt door tot de vroege en soms middenzomer, meestal van mei tot juli, soms zelfs tot augustus. Regelmatig 'deadheading' (verwijderen van uitgebloeide bloemen) kan de bloei verlengen.

Standplaats

De plant is bij uitstek geschikt voor rotsachtige omgevingen. Hij gedijt het beste in de volle zon tot lichte schaduw en vereist een extreem goed gedraineerde bodem. Ideale standplaatsen zijn rotstuinen, stapelmuren, en spleten of voegen tussen stenen of bestrating. Hij verdraagt kalk, zand en grindachtige grond. Bescherming tegen overmatige wintervochtigheid is essentieel.

Herkomst

Erinus alpinus is inheems in Centraal- en Zuid-Europa en delen van Noord-Afrika, waaronder de Pyreneeën, de Alpen, Italië, en Marokko en Algerije. Hij groeit van nature in rotsachtige puinhellingen, op rotsen en in steenachtige graslanden. De plant is vaak verwilderd te vinden op oude muren en ruïnes in andere landen buiten zijn oorspronkelijke bereik.

Soort gewas

Het is een kortlevende, kruidachtige vaste plant (*perennial herb*) die zichzelf gemakkelijk uitzaait. Door deze natuurlijke zelfuitzaaiing op geschikte plaatsen blijft de plant in de tuin aanwezig. Het is een zogeheten 'chasmophyt', een plant die gespecialiseerd is in het groeien in rotsspleten.

Vermeerderingswijze

De plant kan gemakkelijk worden vermeerderd door zaad. Zaden kunnen in het voorjaar in een koude bak worden gezaaid. Daarnaast kan de plant in het voorjaar worden vermeerderd door het nemen van rosetstekken (basale stekken). Omdat het een kortlevende vaste plant is, is zaaien of delen nodig om de plant in stand te houden.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Klimaatzone

Erinus alpinus is een zeer winterharde plant. Hij is geschikt voor USDA-winterhardheidszones 4 tot 7. De plant verdraagt temperaturen tot ongeveer -20°C (H6/H7 op de RHS-schaal), maar vereist een uitstekende afwatering om te overleven in de winter.

Insecten

De kleine bloemen van *Erinus alpinus* zijn een goede bron van nectar en stuifmeel. De plant wordt gewaardeerd omdat deze bestuivende insecten zoals bijen en vlinders aantrekt. Hij wordt vaak beschouwd als herten- en konijnresistent.

Bronvermelding

<https://tuinseizoen.com/erinus-alpinus/>

<http://encyclopaedia.alpinegardensociety.net/plants/Erinus/alpinus>

<https://www.gardenia.net/plant/erinus-alpinus>

<https://www.rhs.org.uk/plants/6733/erinus-alpinus/details>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Erinus</i> (onduidelijke Griekse herkomst); <i>alpinus</i> (van de alpen); Nederlandse naam Alpenleverbalsem
Taxonomie	<i>Rijk:</i> Plantae, <i>Orde:</i> Lamiales, <i>Familie:</i> Plantaginaceae, <i>Geslacht:</i> <i>Erinus</i> , <i>Soort:</i> <i>E. alpinus</i>
Synoniemen	<i>Dortmanna alpina</i> (L.) Kuntze
Variëteiten en cultivars	'Albus', 'Abbotswood Pink', 'Carmineus', 'Dr Haehnle', 'Purpureus', var. <i>hirsutus</i>
Familie	Plantaginaceae (Weegbreefamilie)
Hoogte	5 tot 10 cm
Bloemkleur	Lilapaars of roze-paars (type); cultivars in wit, roze, karmijn
Bladkleur	Donkergroen, getand, spatelvormig, semi-groenblijvend
Bloeiperiode	Mei tot juli (late lente tot middenzomer)
Standplaats	Volle zon tot lichte schaduw, extreem goed gedraineerde, stenige/kalkhoudende bodem
Herkomst	Centraal- en Zuid-Europa, Noord-Afrika (Alpen, Pyreneeën)
Soort gewas	Kortlevende, kruidachtige vaste plant, chasmophyt
Vermeerderingswijze	Zaad (zelfuitzaaiing), rozetstekken
Klimaatzone	Zeer winterhard (ca. USDA 4-7), vereist droge winter
Insecten	Trekt bijen en vlinders aan; herten- en konijnresistent